

[B] **HET GEVECHT OM HET CLICHÉ
ERONDER TE KRIJGEN.
TWEË BOEKEN VAN DIMITRI VERHULST**

Voordat ze een kleine honderd pagina's het woord zal voeren, wil de Senegalese prostituee Seynabou in *Monoloog van iemand die het gewoon werd tegen zichzelf te praten* even iets rechtzetten. Ze is geen hoer, ze is een *gazelle*. Het staat de toehoorder van haar alleenspraak vrij om alles over haar en haar professie te denken, maar oneerbiedwaardige kwalificaties zullen nooit uit Seynabou's eigen mond komen. Een vrouw die in Senegal geld verdient door met mannen naar bed te gaan is niet per definitie een hoer, en wie het geduld op kan brengen om een paar uur naar haar te luisteren zal daar misschien wel mee in gaan stemmen ook.

De eigenwijze opmerking van Seynabou typeert niet alleen *Monoloog*, maar ook het andere boek van Dimitri Verhulst dat in 2011 uitkwam, *De intrrede van Christus in Brussel*. Als er namelijk iets is wat de twee gemeen hebben, dan is het wel de weerzin die eruit spreekt tegen een klakkeloze en kritiekloze aanname of classificatie van, tja, al wat is. Lees hier wat Verhulst in *De intrrede* over de mens zegt, in een zin die zijn blik bondig weergeeft: "Hij had de vogels geringd, de koeien gemerkt. Het laatste wat de mens nog in een catalogoog had te stoppen was zichzelf." Verhulst wil de routine uit het denken van zijn lezer drijven. Niet met het doel hem erop te wijzen dat er nog zoveel moois te zien is, nee, eerder door hem *zoveel mogelijk* voor de voeten te werpen.

Verhulst's laatste twee boeken zijn doorlopende en niet verholde pogingen een doodse, uit routineuze beelden bestaande wereld te bezielen. Ik zeg hier "niet verhuld" vanwege Verhulst's gewoonte om metafoor op metafoor over hetzelfde verschijnsel te laten volgen, in plaats van juist één treffende metafoor te gebruiken die een veronderstelde en gedeelde perceptie van de lezer op losse schroeven zet. De dynamiek en vermakelijkheid van zijn stijl gaan voor een groot gedeelte schuil in het feit dat we Verhulst om de gemeenplaats heen zien dartelen, er links en rechts nieuwe woorden en constructies op afvurend die haar aan het wankelen brengen. We mogen Verhulst hierbij zien zwoegen, het is het gevecht om het cliché eronder te krijgen zelf dat lijkt te tellen. Een openlijke zoektocht naar het ideale

beeld via twee, drie andere beelden in plaats van meteen dat "ideale"; iets waar veel andere schrijvers de voorkeur aan zouden geven.

Tegen wie of wat neemt Verhulst het nu op? Zijn meest in het oog springende tegenstanders zijn in *Monoloog* en *De intrrede* "de media" of misschien nog wat preciezer: de bedrijvers van journalistiek. Verhulst trekt er in deze twee boeken een hele rits sarrende synoniemen voor uit de kast: "krantenpennisten", "persmusketieren", "hagiografen", het "journalistendom", het "journalle" en "pennenridders". Daarnaast wordt ook nog melding gemaakt van "journalisten met meer verklust dan integriteit" en schrijft Verhulst in *De intrrede* op ironische wijze over "veertien onafhankelijke couranten die zichzelf als kritisch beschouwen", maar die klakkeloos een persbericht van een jonge cineast zouden overnemen wanneer deze zou melden dat hij zojuist "de Gouden Applausmeter op het gerenommeerde filmfestival van Sarajevo" heeft ontvangen. De journalisten, of hoe Verhulst ze in zijn boeken ook aanduidt, zijn de vijand. Niet alleen omdat ze verhalen in hun kolommen opnemen alvorens die op hun feitelijkheid te controleren, maar toch vooral omdat ze door Verhulst gezien worden als vertellers van verhalen die voor waar worden gehouden, verhalen die nadat ze over de wereld verspreid worden bevroren en het werkelijkheidsframe vormen voor de gemiddelde burger.

Daarmee is de journalist met zijn verhaal een uiterst geschikt doelwit voor Verhulst, met name omdat de tijd waarin de twee boeken zich afspelen, te weten het heden, door de schrijver als een uiterst "volgzame" tijd wordt neergezet. Zo nemen de consumenten van journalistiek in *De intrrede* niet alleen klakkeloos het bericht dat Christus terug op aarde zal komen voor waar aan, men dupliceert het uit vrije wil. "We leefden in een tijdperk waarin het nieuws van elke scheet zonder nadere verificatie in gigantische veelvoud werd gemultiplieerd. Elk geruchtje werd in het rond getweet, getwitterd, geskypet, gemaïld, gebiept, gepiept of ouderwets getoeterd indien men zonder batterijen zat. Waardoor de massa's zich door de stad verplaatsten volgens de waan van de seconde." Deze quote van Verhulst bevat weliswaar geen "nieuws", maar we moeten desondanks uitkijken met het overnemen

ervan: twitteren en tweeten is hetzelfde; en iets “multipliëren” kan niet, waarschijnlijk wordt hier multipliceren bedoeld.

Verhulst bezielt, maar de stem waarmee hij dat doet, is die van een nar, niet van een vrijblijvende decorateur. Hij moedigt zijn lezer niet zozeer aan beter te kijken, hij houdt hem in zijn gedweë houding een spiegel voor: u leeft te snel en u rent in uw laffe poging de wereld bij te benen achter uw eigen staart aan.

Je kunt je echter afvragen of Verhulst wel de humanist is waar hij door sommige critici na publicatie van *De intrede* voor gehouden wordt, en of hij niet eerder een doodgewone misantroop is. Er spreekt uit *Monoloog* inderdaad een groot mededogen voor Seynabou, de vrouw die verantwoordelijk gehouden wordt voor de dood van een van de grootste sporthelden van België. En ja, er zijn in *De intrede* een paar mensen te vinden die niet *alles* verkeerd doen. Maar wat biedt Verhulst ons als literair schrijver aan hoop of suggesties wanneer het over de mensheid gaat? Wat maakt hij behalve afkeer invoelbaar? Verhulst laat zien hoe mensen de mist ingaan, hoe leeg ze zijn na de “bevrijding” van kerk of ideaal. Een vol, laten we zeggen hoopgevend karakter, iets wat als tegengif kan dienen tegen de gepresenteerde rotzooi, krijgen we echter niet. Verhulst toont zich in deze boeken veel meer een sociologisch schrijver die met literaire middelen werkt dan een literair schrijver met een interesse voor maatschappelijke vraagstukken. Met uitzondering van Seynabou is zowel *Monoloog* als *De intrede* vrijwel personagevrij, en brengen ze onbewust *Godverdomse dagen op een godverdomse bol* in herinnering, de roman waarin Verhulst slechts een letter overhad voor de mens: de “t”. Het is nog maar de vraag hoe lang die formule houdbaar blijft.

SEBASTIAAN KORT

DIMITRI VERHULST, *De intrede van Christus in Brussel*, Contact, Amsterdam, 2011, 174 p.; DIMITRI VERHULST, *Monoloog van iemand die het gewoon werd tegen zichzelf te praten*, Contact, Amsterdam, 2011, 91 p.